

za kojeg nije ni važno hoće li stići. Hermesa je ljudima poslao Zeus da ih podučí iskoristiti tehnologiju za uzajamno humaniziranje. No, Hermesa se u današnjem svijetu može dočekati tek povratkom svijesti, samoosvješćivanjem, dok nije prekasno. Krivak završava pitanjem: "Jesmo/te li toga svjesni?"

Posljednji je rad prikaz novog *Historijskog zbornika* u izdanju Društva za hrvatsku povjesnicu i Srednje Europe d.o.o., glavnog urednika Ivice Prlendera. Vlatka Dugački daje pregled petnaest znanstvenih priloga objavljenih u šezdesetom godištu najstarijeg hrvatskog historiografskog časopisa.

I drugi broj *Studie lexicographice* vrlo je važan doprinos razvoju leksikografske djelatnosti. Glavna tematska cjelina je izvrsno obrađena s raznih aspekata, stručno i zanimljivo za razne profile znanstvenika. S obzirom da je poznato kako će časopis izlaziti polugodišnje, možemo se samo radovati što bržem nastavku čitanja.

Goran Komerički

Tkalčić, Godišnjak društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije, 12(2008)

Svezak *Tkalčića* koji prikazujemo, ponovno je iznimno opsežan, tiskan na čak 790 stranica. Za razliku od prethodnih brojeva ponešto se razlikuje u poglavljima na koja je podijeljen njegov sadržaj, što je, dakako, ovisilo o karakteru priloga koji su u njemu tiskani.

Prvo poglavlje *Povijest osoba* započinje člankom Miroslava Akmadže pod naslovom *Kardinal Alojzije Stepinac, i nakon smrti opasan za režim*, napisanim u povodu 110. obljetnice rođenja tog hrvatskog kardinala i blaženika. Prilog govori o sustavnom praćenju reakcija svjetskog javnog mnijenja od strane komunističkih vlasti u Jugoslaviji nakon Stepinčeve smrti. Pokušavajući ublažiti negativnu sliku o stanju vjerskih sloboda, vlasti su odmah po tom događaju, najavile normalizaciju crkveno-državnih odnosa dopuštajući i Stepinčev pokop u zagrebačkoj prvostolnici. S druge je strane, svjestan Stepinčeva ugleda u narodu, jugoslavenski režim svim sredstvima nastojao spriječiti njegovu moguću beatifikaciju. U članku *Odjeci imenovanja Josipa Stadlera vrhbosanskim nadbiskupom u hrvatskoj javnosti (1881)*, Agneze Szabo, predstavljena su reagiranja na imenovanje Josipa Stadlera, svećenika Zagrebačke nadbiskupije, prvim vrhbosanskim nadbiskupom na temelju tekstova objavljenih u *Katoličkom listu*, *Hrvatskom učitelju*, *Glasniku sv. Josipa* i *Viencu* tijekom 1881. godine, dok je Ante Sekulić radom *Kamilo Dočkal, znanstvenik i javni djelatnik* prigodom 45. obljetnice smrti tog obrazovanog kanonika, znanstvenika te sakupljača i čuvara crkvene baštine nastojao čitateljima približiti njegov život odnosno njegovo duhovno, kulturno, znanstveno i javno djelovanje. Prilog *Dr. Dragutin Kniewald (1889.-1979.)* Mihe Demovića

također je pisan povodom obilježavanja obljetnice. Ovoga puta radilo se o 120. godišnjici rođenja i 30. godišnjici smrti tog vrsnog profesora zagrebačkoga Bogoslovnog fakulteta te pisca brojnih knjiga i rasprava s područja crkvenih i drugih znanosti. U članku je pored opisa Kniewaldova života i rada, svećeničkog, profesorskog i znanstvenog djelovanja tiskana i bibliografija njegovih radova. Stjepan Kožul je raspravom *Književnica Marija Jurić Zagorka i Jurići u župi Nevinac kod Bjelovara* nastojao razriješiti neka pitanja iz života te poznate hrvatske novinarkе i književnice, posebice oko pitanja podrijetla njezinih roditelja te broja i imena njihove djece. Autor je mišljenja kako su njegovim radom ispravljene brojne dosadašnje pogreške vezane za obitelji roditelja Marije Jurić i nje same te da je njime na neki način dan ključ za razumijevanje Zagorkine romansirane autobiografije *Kamen na cesti*. Sljedeći rad, *Rod biskupa Demetrija Čupora*, Pavla Mačeka prikazao je dio rodoslovlja Čupora od Moslavine, najznačajnijeg roda srednjovjekovnog plemena Moslavačkih, nazvanih prema toponimu Moslavačke gore u Slavoniji, njihovom temeljnom posjedu. Središnji dio priloga zauzima rekonstrukcija rodoslovnog stabla predaka poznatog kninskog i zagrebačkog biskupa Demetrija Čupora od Moslavine iz druge polovine 15. st. Posljednjim radom poglavlja *Andrija Novosel iz Desinca (*13.X.1935. †1.II.2008.)* Stjepan Razum je nastojao čitateljima prikazati život ovog, uvjetno rečeno "malog", "nepoznatog" čovjeka, člana crkvenog odbora župe Desinec (1993-1999) i Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije "Tkalčić" (2001-2008), kao i podatke o članovima roda Novosel iz Desinca od 19. st. do danas.

Raspravom *Zagrebačko sjemenište sredinom XVIII. stoljeća* istog autora započinje i poglavlje *Povijest ustanova*. U njoj je autor predstavio rukopis poznatog povjesničara i zagrebačkog kanonika Baltazara Adama Krčelića o Zagrebačkom sjemeništu iz 1754. koji do sada nije bio objavljen. U skladu sa sadržajem rukopisa koji je objelodanjen u cijelosti na latinskom jeziku, S. Razum je donio i podatke o utemeljenju sjemeništa i o njegovu ustrojstvu sredinom 18. st. Sljedećim radom pod naslovom *Zidne slike u ljetnoj blagovaonici bivšega pavlinskoga samostana u Lepoglavi* Tomislav Pugelnik temeljem posredno sačuvanih podataka u opisima I. Kršnjavog, crtežima F. Quiquereza te fotografijama Ž. Jirouška i Đ. Griesbacha, predstavlja sadržaj, autorstvo, vrijeme nastanka i način propadanja tih slika nastalih u 18. st. koje se pripisuju poznatom pavlinskom slikaru Ivanu Rangeru. Miroslav Akmadža svojim je drugim prilogom ovoga sveska *Tkalčića (Odnos katoličkog svećenstva prema komunističkim izborima u Jugoslaviji na primjeru izbora 1963. godine)*, na temelju arhivskog građiva Komisije za vjerska pitanja SR Hrvatske prikazao relativno povećanje sudjelovanja svećenika, bogoslova i časnih sestara na izborima za općinske skupštine, republički Sabor i saveznu skupštinu 1963. godine, što je prema autorovu mišljenju bilo uvjetovano djelomičnom promjenom crkveno-državnih odnosa početkom 1960-ih godina. Člankom *Kapela Sv. Filipa i Jakova u Palanjkju kod Siska* Lojzo Buturac je, nakon što je u prethodnim brojevima ovoga časopisa već prikazao dvije područne kapele župe Sv. Josipa Radnika u Sisku-Galdovu (Sv. Ilije u Hrastelnici i Srca

Isusova u Tišini Erdedskoj), prikazao i treću područnu kapelu koja je postojala već 1696. godine kako su to zabilježili zapisnici kanonskih pohoda, kao i kratku povijest samoga mjesta u kojemu je smještena. *Corpus Domini, kapela sveudiljnog euharistijskog klanjanja u Zagrebu* Pave Crnjca prikazuje povijesni pregled i pastoralno djelovanje unutar kapele "Corpus Domini" župe Sv. Marka Križevčanina na zagrebačkoj Trešnjevci, dok je posljednjim radom ovoga poglavlja (*Prilozi iz župne spomenice za povjesnicu župe Štrigova od 1334. do 1945.*) Jasna Požgan temeljem zapisa župne spomenice dala povijesni presjek najznačajnijih događaja iz prošlosti župe Štrigova, s posebnim osvrtom na događaje iz prve polovice 20. st.

U poglavlju *Osvrti* tiskana su dva priloga. *Dopune i ispravci četveroknjižja "Svećenici bjelovarskoga kraja"* Stjepana Kožula u kojemu se nalaze ispravci pogrešaka u njegovoj četverosveščanoj publikaciji *Svećenici bjelovarskoga kraja*, Zagreb, Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije, 2007. te *Dopuna članka o osuđenim vjerskim službenicima* Gustava Kuzmića u kojemu je autor nadopunio podatke članka Stjepana Razuma *Osuđeni vjerski službenici u Hrvatskoj u razdoblju od 1944. do 1951. Doprinos hrvatskom žrtvoslovlju* objavljenog u *Tkalčiću* 11(2007), a koji su vezani za njegovu i sudbinu još nekolicine njegovih kolega bogoslova.

Kao što je to bio slučaj i u prethodnim brojevima *Tkalčića* i na kraju ovoga se nalaze prikazi knjiga (njih sedam), pravila i ljetopis Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije "Tkalčić", popis članova i darivatelja Društva, popis fotografija te kazalo osoba, mjesta i pojmova.

Mario Stipančević

Vodič kroz fondove i zbirke Državnog arhiva u Zagrebu : arhivski vodič.
Zagreb : Državni arhiv u Zagrebu, 2008, svez. 1, I-LIII, 950 str.; svez. 2, 208 str.

U svojoj nakladničkoj cjelini *Obavijesna pomagala Državnog arhiva u Zagrebu* Državni arhiv u Zagrebu obogatio je arhivsku zajednicu i širu znanstvenu i stručnu javnost te građanstvo ovim Vodičem kroz svoje fondove i zbirke.

Vodič započinje riječima izdavača Darka Rubčića, ravnatelja Državnog arhiva u Zagrebu, u kojima se predstavlja svrha i opseg djela, a u Predgovoru nastavlja s konciznom poviješću ove arhivske ustanove, koristeći pritom signature korištenih dokumenata u bilješkama na dnu stranice. Glavna urednica Branka Molnar u Uvodu precizno i nedvosmisleno daje informaciju o količini gradiva u Arhivu, načinu izrade ovog Vodiča i o elementima opisa fondova i zbirki. Osim što autorica putem objašnjenja i primjera navodi ukupno petnaest elemenata opisa usklađenih s Općom međunarodnom normom za opis arhivskog gradiva